

3 IAVE poziva prostovoljce in voditelje vseh dejavnosti po vsem svetu, naj se kot partnerji povežejo, da bi skupno razvijali in podpirali učinkovito prostovoljno dejavnost, ki bi bila kot simbol solidarnosti med vsemi ljudstvi in narodi dostopna vsakomur. IAVE vabi svetovno skupnost prostovoljcev, naj prouči, predebatira, sprejme in udejanji to Svetovno deklaracijo o prostovoljnem delu.

5 "Najbolj zapostavljeni ne pričakujejo vedno pomoči, ampak razumevanje. Nismo podgane, pa čeprav si včasih iščemo hrano v kantah za smeti." To je rekel nek moški, ki živi na glavni železniški postaji v Bruslju in deluje v skupini ATD četrti svet na konferenci Evropskega sveta o socialni izključenosti.

22 Nemirni otroci lahko vnašajo v šolo tudi veliko dobrega. Okrog njih se dogaja veliko sprememb, nikoli ni dolgčas, sam učitelj bi jim moral posvetiti dovolj pozornosti. Seveda pa ne morejo otroci dirigirati, kaj se bo v razredu dogajalo. To je stvar učitelja.

38 Razmišljam o svojih iskanjih nasvetov ali spodbud, ko sem se naenkrat znašla sama s svojima otrokoma. Več kot enkrat sem pomislila, da nisem rojena za mamo, da sem se z otroki pre naglila, da ne znam in ne zmorem... Poznate tudi vi kaj podobnega?

43 Kdaj smo na pravi poti in kdaj ne, se tudi danes lahko najbolje učimo od starih mojstrov. Tistih srednjeveških, ki so, kot je prepeval poulični pevec pred vhomom v cerkev St. Merri v Parizu, še nosili zvezde v očeh. Kajti tedaj, ko si je vitraj utiral pot na najbolj reprezentativna mesta v gotških katedralah, so se ljudje še znali z občudovanjem ozirati v nebo in je v umetnosti vsak zakaj še nujno imel svoj zato...

Uvodnik

1 Silvo Šinkovec: Ustvarjati in ljubiti

V žarišču: Prostovoljno delo

- 3 Kathleen A. Dennis: Možnosti prostovoljnega dela
- 5 Annelise Oeschger: Četrty svet
- 8 Mirjana Lovreković: Glas za človeka
- 9 Marija Kavkler: Zmanjševanje neenakosti
- 12 Ana Nahtigal: Mladi prostovoljci
- 13 Gordana Rostohar: Žarki dobrote
- 15 Katica Mladenovič: Zakaj bi pomagal?
- 17 Bogdan Polajner: Spoštovanje meja
- 19 Alojzij Štefan: Uboge imate vedno med seboj
- 20 Peter Rožič: Biti na strani beguncev

Naš pogovor

22 Erika Čajko, Minka Rovtar: Življenje vsakega človeka je roman

Biblična stran

28 Janez Poljanšek: Kdo je moj bližnji?

Razredne ure

- 29 Katarina Bergant: O mojem, tvojem in našem imenu
- 30 Marta Per: Jesenski izlet
- 32 Mateja Potočnik: Disciplinsko težji razred

Biti vzgojitelj

34 Edgar Krull: Izobraževanje učiteljev

Starši

- 36 Mateja Verhnjak: Osamljeni osliček
- 38 Karmen Pečarič Podobnik: Nisem rojena za mamo

Vzgojna področja

- 39 Sonja Votolen: Test
- 41 Angelca Žerovnik, Berta Golob: Priporočiti ali zavrniti?
- 43 Veselka Šorli Puc: Vitraj med tradicijo in moderno

Izkušnje

45 Lucija Maršič: Ana z divjimi konji

Pogovori in svetovanje

47 Angelca Žerovnik: Otrokove pravice?

Prebrali smo

49 Iz življenja DKPS

51 Napovedni koledar

52 Summary

52 Avtorji

Možnosti prostovoljnega dela

Svetovna deklaracija o prostovoljnem delu

✉ Kathleen A. Dennis

Če verjamemo, da bi morali biti vsi ljudje dobri državljani in delati zato, da bi naše skupnosti postale boljše, potem mora po naši svobodni volji, z enim samim ciljem postati prostovoljno delo sestavni del življenja nas vseh. Najboljši čas je sedaj.

Uvod

Prostovoljno delo daje priložnost vsem ljudem, ne glede na raso, vero, etnično pripadnost, spol, telesne sposobnosti, izobrazbo ali ekonomski položaj, da prispevajo k blaginji svoje skupnosti; tako pravniki, ekologi, aktivisti, humanisti, zdravstveni delavci, begunci, reveži, bogataši, stari, mladi, invalidi; zavedati se moramo, da prostovoljno delo predstavlja največjo ustvarjalno moč civilne družbe. Če verjamemo, da bi morali biti vsi ljudje dobri državljani in delati zato, da bi naše skupnosti postale boljše,

S prostovoljnim delom bom nadaljevala, ker si resnično želim vsaj malo izboljšati svet, v katerem živim, pa čeprav le enemu človeku. (prostovoljka)

potem mora po naši svobodni volji, z enim samim ciljem postati prostovoljno delo sestavni del življenja nas vseh. Najboljši čas je sedaj. Ker primanjkuje sredstev in pogleda v prihodnost, je treba pritegniti državljane, da opravijo delo, ki ga naše vlade, izobraževal-

ne ustanove in delavci ne morejo. Samo povezani v solidarnosti bomo mogli stvari spremeniti na bolje.

Zdi se, da prostovoljno delo in solidarnost v današnji družbi nista vedno dobro sprejeta. Morda gre samo za to, da ju ne razumemo in da v dejanjih, ki se skrivajo za tema besedama, ne vidimo prave vrednosti. Dejansko pa je res, da brez prostovoljnega dela ne bi bilo ustrezno marsikateri potrebi najbolj obrobni članov naše družbe. Prostovoljci delajo z otroki, s starejšimi, z invalidi. Begunci, ki delajo z drugimi begunci, znova odkrijejo smisel svojega življenja, ki ga je nasilno uničila vojna ali nar-

ravna katastrofa. Ekologi skrbijo za ohranjanje krhkega življenja našega planeta; zdravstveni delavci skrbijo za tiste, ki sta jih prizadela HIV in AIDS ter druge katastrofe, o katerih premalo vemo; starejši služijo tistim, ki so stari in priklenjeni na dom in s tem, da pomagajo ohranjati dostojanstvo najbolj neboljnih, obenem utrjujejo lastno dostojanstvo. Delovanje teh ljudi prispeva k stabilnosti družbe in omogoča potrebne programske spremembe. Prostovoljno delo velikokrat do skrajnih meja stopnjuje doživljanje sočutja. To je trdo delo, ki zahteva predanost, ki najbolje deluje takrat, ko vsakdo pris-

Foto: Tomaž Mikuš

Svetovna deklaracija o prostovoljnem delu

Objavljamo Svetovno deklaracijo o prostovoljnem delu, ki je bila sprejeta na svetu voditeljev IAVE, na 16. zasedanju Svetovne konference prostovoljcev v Amsterdamu na Nizozemskem, januarja 2001, v mednarodnem letu prostovoljcev.

Prostovoljno delo je temeljni kamen civilne družbe, pri katerem zaživijo najplemenitejša stremjenja človeštva – prizadevanje za mir, svobodo, možnosti, varnost in pravičnost za vse ljudi.

V času globalizacije in neprestanih sprememb postaja svet vse manjši, bolj medsebojno odvisen in bolj kompleksen. Prostovoljno delo – individualno ali skupinsko – omogoča:

- vzdrževanje in krepitev človeških vrednot, kot so skupnost, skrb za druge, služenje;
- da posamezniki lahko uveljavijo svoje pravice in dolžnosti kot člani skupnosti, pri čemer se vse življenje učijo in rastejo ter tako v polnosti uresničujejo svoje človeške zmožnosti;
- spletnje vezi onkraj razlik, ki nas trgajo vsaksebi, tako da lahko živimo v zdravih, stabilnih skupnostih in s skupnim delom ustvarjamo nove rešitve, se soočamo z izzivi in oblikujemo našo skupno usodo.

Ob zori tretjega tisočletja predstavlja prostovoljno delo bistveni sestavni del vsake družbe. Zelo učinkovito udejanja izjavo *Združenih narodov*, ki pravi: 'Mi, ljudje', imamo moč spremeniti svet.

Ta deklaracija zagovarja pravico vsake žene, moža ali otroka do svobodnega druženja in prostovoljnega dela ne glede na kulturo ali etnično pripadnost, vero, starost, spol in ne glede na fizične, družbene ali ekonomske pogoje. Vsi ljudje na svetu bi morali imeti pravico, da svobodno ponujajo svoj čas, nadarjenost in energijo drugim ali svoji skupnosti v individualni ali skupni dejavnosti, ne da bi pričakovali finančne nagrade.

Zavzemamo se za razvoj prostovoljnega dela, ki:

- pritegne k sodelovanju celotno skupnost, ko gre za odkrivanje in reševanje njenih problemov;
- mlade vzpodbuja in uči življenjske drže, ko vodstvene vloge pomenijo služenje drugim;
- postane glasnik tistih, ki se ne morejo postaviti zase;
- omogoča drugim sodelovanje pri prostovoljnem delu;
- odgovorno delovanje drugih služb in trud plačanih delavcev dopolnjuje, ne pa nadomešča;
- ljudem omogoča, da si pridobijo novo znanje in veščine in da v polnosti razvijejo osebne zmožnosti, samostojnost in ustvarjalnost;
- deluje v prid družini, skupnosti ter solidarnosti v lastnem narodu in svetu.

Prepričani smo, da imajo prostovoljci, kakor tudi druge organizacije in skupnosti, ki služijo, skupno odgovornost, da:

- ustvarjajo tako okolje, v katerem bodo prostovoljci opravljali smiselno delo, ki bo vodilo k doseganju dogovorjenih ciljev;
- določajo kriterije za prostovoljno sodelovanje vključno s pogoji, pod katerimi organizacija ali prostovoljec lahko prekineta sodelovanje in izdelajo politiko vodenja prostovoljne dejavnosti;
- ustrezno zaščitijo pred zlorabo tako prostovoljca kot tistega, ki mu služi;
- nudijo prostovoljcem ustrezno usposabljanje, redno vrednotenje in priznanje njihovega dela;

- zagotavljajo dostop vsem, tako da odstranijo ekonomske, družbene in kulturne dejavnike, ki ovirajo sodelovanje.

Upoštevač temeljne pravice človeka, kot jih je OZN oblikovala v deklaraciji o človekovih pravicah v skladu z načeli prostovoljnega dela ter odgovornostjo prostovoljcev in organizaciji, v katere so vključeni, pozivamo:

Vse prostovoljce, da potrdijo svoje prepričanje v ustvarjalno in posreovalno moč prostovoljnega dela, ki:

- gradi zdravo, stabilno skupnost, v kateri se spoštuje dostojanstvo vsakega človeka;
- daje ljudem možnost, da uveljavljajo svoje pravice in si tako izboljšujejo kakovost življenja;
- pomaga reševati družbene, kulturne, ekonomske in ekološke probleme;
- gradi bolj človeško in pravično družbo s pomočjo mednarodnega sodelovanja.

Voditelje:

- **vseh dejavnosti**, naj se združijo in ustanovijo močne, dobro opazne in učinkovite 'centre za prostovoljno delo' na lokalni in državni ravni, kot primarne vodstvene organizacije za prostovoljno delo;
- **vlad**, naj zagotovijo vsem ljudem pravico do prostovoljnega dela, naj odstranijo vse pravne ovire za sodelovanje, naj vključijo prostovoljce v svoje delo in zagotovijo sredstva za nevladne organizacije (NVO) z namenom, da pospešujejo in podpirajo učinkovito vključevanje in vodenje prostovoljcev;
- **podjetij**, naj vzpodbujajo in omogočajo vključevanje svojih delavcev v prostovoljno delo za skupnost ter naj prispevajo tako človeška kot finančna sredstva v razvoj infrastrukture, potrebne za vzdrževanje prostovoljnih dejavnosti;
- **sredstev javnega obveščanja**, naj objavijo zgodbe o prostovoljcih in prinašajo informacije, ki bodo vzpodbujale ljudi k prostovoljnemu delu in jim pri tem pomagale;
- **izobraževalnih ustanov**, naj pri prostovoljnem delu podpirajo in pomagajo ljudem vseh starosti s programi, da bodo imeli priložnost za refleksijo in učenje iz svojega prostovoljnega dela;
- **verskih ustanov**, naj potrdijo, da je prostovoljno delo primeren odgovor na duhovni klic, ki vse ljudi poziva k služenju;
- **NVO**, naj ustvarijo organizacijske pogoje, ki bodo prostovoljcem prijazni in naj za vključevanje prostovoljcev namenijo potrebne človeške in finančne vire.

Organizacijo združenih narodov, naj:

- to desetletje razglasi za 'desetletje prostovoljcev in civilne družbe' in s tem prizna potrebo, da se okrepi moč združenj, ki se porajajo v svobodnih družbah;
- prizna 'rdeči V' za mednarodni simbol prostovoljnega dela. IAVE poziva prostovoljce in voditelje vseh dejavnosti po vsem svetu, naj se kot partnerji povežejo, da bi skupno razvijali in podpirali učinkovito prostovoljno dejavnost, ki bi bila kot simbol solidarnosti med vsemi ljudstvi in narodi dostopna vsakomur. IAVE vabi svetovno skupnost prostovoljcev, naj prouči, predebatira, sprejme in udejanji to *Svetovno deklaracijo o prostovoljnem delu*.

Prevedla: Mojca Gedrih-Karuz

Četrty svet

✉ Annelise Oeschger

peva po svojih močeh ... in bi brez njega življenju manjkalo pomena in smisla.

Trenutno je IAVE (*Mednarodno združenje za prostovoljno delo*) organizacija, ki deluje v smeri priznavanja, podpiranja in promocije prostovoljnega dela v svetu. Eden od njenih ciljev je najti način, kako zgraditi most med družbami, ki so pred izzivom ideje o prostovoljni dejavnosti in tistimi, ki so v svoje vsakdanje življenje kot bistveni ele-

Prostovoljno delo me je privlačilo zaradi zastojnosti, ki daje vsemu nek poseben pečat. Želel sem nekomu pomagati v njegovih težavah. (prostovoljec)

ment že vključile prostovoljno delo. V ta namen je IAVE izdelalo *Svetovno deklaracijo o prostovoljnem delu*.

Svetovna deklaracija o prostovoljnem delu je sad dvoletnega posvetovalnega dela v svetovnem merilu. Besedilo je na svetovnem kongresu v Amsterdamu januarja 2001 izoblikovala in objavila mednarodna komisija, izvoljena od članov IAVE.

IAVE vabi voditelje prostovoljnih dejavnosti na vseh ravneh, da se ji pridružijo pri širjenju *Svetovne deklaracije*, izmenjavi mnenj in vplivanju na voditelje vseh področij dela, da bi se ti zavedali svoje naloge in si prizadevali, da prostovoljno delo postane opažen, cenjen in učinkovit del življenja vsake države na svetu. IAVE vas prosi, da:

- razmnožite in razpošljete *Deklaracijo* po mednarodni in državni mreži ter voditeljem vseh področij dejavnosti znotraj vaše skupnosti in države;
- zagotovite možnosti za diskusijo o *Deklaraciji* in možnostih, ki jih ima vaša organizacija ali skupnost, da bi jo uporabili za pospeševanje prostovoljne dejavnosti;
- razvijete lasten načrt dela, ki ga boste uporabljali v dialogu z voditelji države, poslovnih združenj, sredstev javnega obveščanja, nevladnih organizacij, izobraževalnih in verskih ustanov, kakor tudi znotraj lastne organizacije;
- pošljete svojo pristopno izjavo k *Deklaraciji* po e-pošti na iave@iave.org ali po telefaxu (202-729-8102). 📠

Prevedla: Mojca Gedrih-Karuza

Že 18 let delam z zelo revnimi družinami v Švici, Franciji in Nemčiji in tako spoznavam njihova vsakdanja prizadevanja in njihov način gledanja na problematiko. Istočasno zastopam gibanje ATD četrti svet v Evropskem svetu, kar mi daje enkratno priložnost, da s spoznanji in problemi najrevnejših Evropejcev soočam tiste zastopnike vlade, ki lahko skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami prispevajo k temu, da bi abstraktna, daljna 'Evropa' postala človeška Evropa, v kateri bi lahko vsi brez izjeme dostojno živeli.

Letos sem se 2. in 3. februarja udeležila 3. slovenskega kongresa prostovoljstva v Ljubljani, ki ga je organizirala Slovenska filantropija. Osrednje vprašanje je bilo, koliko prostovoljno delo že prispeva k premagovanju revščine in socialne izključitve in kako bi lahko bilo v prihodnje še učinkovitejše. Zame, ki sem bila prvič v Sloveniji, je bilo zelo zanimivo slediti utemeljenim in življenjskim predavanjem o raznolikih državnih in nedržavnih prizadevanjih v boju proti revščini in izključevanju. Nad kakovostjo prispevkov nisem bila presenečena, saj sem pri svojem delu spoznala že številne Slovence in jih cenim kot zavzete Evropejce. Organizatorji so me prosili, naj ob koncu kongresa spregovorim o prizadevanjih za zmanjševanje revščine na evropski ravni. To povabilo sem sprejela, ker v mednarodnem gibanju *ATD četrti svet (Internationale Bewegung ATD Vierte Welt)*¹ že 18 let delam z zelo revnimi družinami v Švici, Franciji in Nemčiji in tako spoznavam njihova vsakdanja prizadevanja in njihov način gledanja na problematiko. Istočasno zastopam gibanje *ATD četrti svet v Evropskem svetu*², kar mi daje enkratno priložnost, da s spoznanji in problemi najrevnejših Evropejcev soočam tiste zastopnike vlade, ki lahko skupaj z drugimi nevladnimi organizacijami prispevajo k temu, da bi abstraktna, daljna 'Evropa' postala človeška Evropa, v kateri bi lahko vsi brez izjeme dostojno živeli. Sledeči prispevek je napisan na osnovi te izkušnje.

"Smo popolnoma izčrpani, delamo, kar moremo in vendar ne napredujemo. Če se kljub temu borimo še naprej, počnemo to zato, da ne bi naši otroci doživeli istega kot

mi. Za prihodnost naših otrok naredimo vse." Izhajajoč iz neštetihs vsakodnevnih prizadevanj najrevnejših v vseh deželah sveta, o katerih govori ta oče, lahko – v kolikor smo jih pripravljene poslušati – nanovo oblikujemo prostovoljno delo ter akcijo za socialni in kulturni razvoj.

"Ko govorite o revnih, nikdar ne govorite o pravici do kulture. Najbolj zapostavljeni ne pričakujejo vedno pomoči, ampak razumevanje. Nismo podgane, pa čeprav si včasih iščemo hrano v kantah za smeti." To je rekel nek moški, ki živi na glavni železniški postaji v Bruslju in tam deluje v skupini za človekove pravice, ki jo je ustanovila *ATD četrti svet* na konferenci *Evropskega sveta* o socialni izključenosti.

"Tako je, kot da bi nas preganjala naša preteklost, zato nas sčasoma pritegne nasilje. Smo žrtve in istočasno povzročitelji nasilja. Zato je naša naloga, da postanemo ustvarjalci miru. Ker smo najbolj prizadeti mladi, moramo imeti možnost, da se udeležimo pogovorov o nasilju, o prihodnosti naših stanovanjskih četrti in mest." Stanovalka mestne četrti, v kateri živi veliko brezposelnih in ljudi, ki prejemajo socialno podporo, je rekla: "Ne prenesem več, da o nas govorijo vedno slabo. Zelo dobro vemo, kakšni morajo biti medsebojni odnosi. V naši stolpnici na primer stanujemo ljudje 16 narodnosti in znamo živeti skupaj tudi z nekaterimi družinami, ki so problematične. To je pozitivna mestna četrt, kar je zasluga njenih prebivalcev. Toda nočemo, da bi nas pustili na cedilu."

Tem osebam iz različnih delov Evrope je skupno, da se imajo za ustvarjalce, istočasno pa so tipični prejemniki državne